

Τέως (Αρχαιότητα)

Summary :

Η Τέως ήταν σημαντική πόλη στις ακτές της Ιωνίας. Τον 6ο αι. π.Χ. εξελίχθηκε σε ισχυρή εμπορική δύναμη και ανέπτυξε σημαντική αποικιακή δραστηριότητα, ιδρύοντας τα Άβδηρα στη Θράκη και τη Φαναγόρεια στον Κιμμέριο Βόσπορο, ενώ συμμετείχε και στην ίδρυση του ελληνικού εμπορικού σταθμού στη Ναύκρατι. Στις αρχές του 5ου αι. π.Χ. η Τέως πήρε μέρος στην Ιωνική επανάσταση και αργότερα προσχώρησε στην Α΄ Αθηναϊκή Συμμαχία. Μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο πέρασε στον έλεγχο των Σπαρτιατών και στη συνέχεια των Περσών. Το 334 π.Χ. απελευθερώθηκε από το Μεγάλο Αλέξανδρο, ενώ μετά το θάνατό του αποτέλεσε αντικείμενο διεκδίκησης των ελληνιστικών ηγεμόνων. Από το 129 π.Χ. η Τέως αποτέλεσε ρωμαϊκή κτήση. Από τα δημόσια οικοδομήματά της το ενδιαφέρον εστιάζεται στο ναό του Διονύσου, έργο του διάσημου αρχιτέκτονα Ερμογένη.

Other Names

Τήως

Geographical Location

Δυτική Τουρκία

Historical Region

Ιωνία

Administrative Dependence

Λυδικό βασίλειο, Περσική αυτοκρατορία, Σπαρτιατική κτήση, Μακεδονική κτήση, Σελευκιδικό βασίλειο, βασίλειο Περγάμου, Επαρχία Ασίας

1. Θέση και ίδρυση

Η Τέως, σημαντικό εμπορικό λιμάνι στις ακτές της Ιωνίας, ήταν μία από τις πιο ισχυρές πόλεις της περιοχής μέχρι την Ελληνιστική εποχή. Τα ερείπιά της βρίσκονται πολύ κοντά στο σημερινό Sigacik, σε απόσταση 30 περίπου χλμ. από τη Σμύρνη. Το όνομά της, ελληνικό σύμφωνα με ορισμένες πηγές, έχει άγνωστη ετυμολογία.¹

Η Τέως ιδρύθηκε κατά τη διάρκεια του [ιωνικού αποικισμού](#), η αρχή του οποίου τοποθετείται το αργότερο το 10ο αι. π.Χ. Σύμφωνα με την παράδοση,² πρώτος οικιστής ήταν ο Αθάμας με Μινύες από τον Ορχομενό Βοιωτίας. Έπειτα από αυτόν ήρθαν Ίωνες με επικεφαλής τον Άποικο και λίγο αργότερα εγκαταστάθηκε μία τρίτη ομάδα μεταναστών από την Αθήνα με επικεφαλής τους γιους του Κόδρου, Δάμασο και Ναύκλο, και από τη Βοιωτία με αρχηγό το Γέρη.

Ανήκε στην Ιωνική Δωδεκάπολη και μάλιστα στα πιο παλιά μέλη της, όπως αποδεικνύεται από το γεγονός ότι άποικοι από την Τέω και τις [Ερυθρές](#) εγκαταστάθηκαν στη [Φώκαια](#), οι πρώτοι κάτοικοι της οποίας ήταν Αιολείς. Η κατάληψη της Φώκαιας από Ίωνες της Τέω και των Ερυθρών μαρτυρείται στην παράδοση ως υποταγή της Φώκαιας σε βασιλείς των δύο παραπάνω πόλεων, προκειμένου να γίνει και αυτή μέλος της ένωσης των Ιόνων.³ Την Τέω πρότεινε ο [Θαλής ο Μιλήσιος](#) γύρω στο 600 π.Χ. ως έδρα μιας πολιτικής ένωσης των ιωνικών πόλεων, λόγω της ιδανικής θέσης της στο μέσο ακριβώς της Ιωνίας.⁴

2. Αποικιακή δραστηριότητα

Πολύ σύντομα η Τέως αναδείχθηκε σε σημαίνουσα εμπορική δύναμη, τα ίχνη της οποίας φτάνουν τον 6ο αι. π.Χ. μέχρι την Αίγυπτο. Εκεί, στη Ναύκρατι συμμετείχε μαζί με άλλες 8 πόλεις στην ίδρυση του *Ελληνίου*, του πιο σημαντικού από τους ναούς που έχτισαν οι Έλληνες στο ναυκρατικό έδαφος την εποχή του Άμαση (569-525 π.Χ.), όταν οι εμπορικές σχέσεις των

Τέως (Αρχαιότητα)

δύο λαών ήταν ιδιαίτερα αναπτυγμένες.⁵

Η ανατροπή της λυδικής κυριαρχίας στη Μικρά Ασία από τους [Πέρσες](#) (546 π.Χ.) αποτέλεσε βαθιά τομή στην ιστορία της Τέω. Οι κάτοικοί της, μην μπορώντας να αντέξουν «την των Περσών ύβριν»,⁶ εγκατέλειψαν την πατρίδα τους (γύρω στο 545 με 540 π.Χ.) και ίδρυσαν δύο αποικίες: τα Άβδηρα στη Θράκη και τη Φαναγόρεια στον Κιμμέριο Βόσπορο. Μεταξύ των κατοίκων της Τέω που εγκαταστάθηκαν στα Άβδηρα ήταν και ο φημισμένος ποιητής [Ανακρέων](#). Σύμφωνα όμως με το Στράβωνα,⁷ ένα μέρος των αποίκων επέστρεψε από τα Άβδηρα αργότερα, σε κάποια χρονική στιγμή που δεν προσδιορίζει. Η πλειονότητα των σύγχρονων μελετητών δέχεται ότι η επανίδρυση της Τέω έγινε πριν από την Ιωνική επανάσταση (499-494 π.Χ.), αφού σε αυτή συμμετείχε η πόλη με σημαντικό αριθμό πλοίων (σύνολο 17). Σε αντίθεση με τις κατά κανόνα χαλαρές έως ανύπαρκτες σχέσεις μητρόπολης-αποικίας, κατά το λεγόμενο Β΄ Αποικισμό των Αρχαϊκών χρόνων, η Τέως και τα Άβδηρα διατηρούσαν ισχυρούς δεσμούς σε οικονομικό, θρησκευτικό και πολιτικό επίπεδο μέχρι την Ελληνιστική εποχή.

Οι δύο πόλεις έκοψαν παρόμοιους αργυρούς στατήρες με σύμβολο το γρύπα, καθιστό προς τα δεξιά για την Τέω και προς τα αριστερά για τα Άβδηρα. Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη, οι πρώτες κοπές και των δύο ήταν ταυτόχρονες και χρονολογούνται μετά το 520/515 π.Χ.⁸ Θεωρείται μάλιστα πιθανό η νομισματοκοπία των Αβδήρων να προηγείται της μητρόπολης κατά μερικά χρόνια. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει, σύμφωνα με μία άποψη, την πραγματική αιτία ίδρυσης των Αβδήρων: η αποικία έγινε για να διατηρηθεί η οικονομική ανεξαρτησία της υπό περσική κατοχή Τέω μέσω της πρόσβασης σε κοιτάσματα πολύτιμων μετάλλων εκτός Μικράς Ασίας.⁹

Η θρησκευτική ζωή των Αβδήρων αντανακλά αυτή της μητρόπολης: Είχαν κοινές με την Τέω τουλάχιστον 3 σημαντικές γιορτές, τα Ανθεστήρια, τα Ηράκλεια και τα Δία. Τα τελευταία μαρτυρούνται στα Άβδηρα ως *Ζηνός εορτή*. Μητρόπολη και αποικία είχαν επίσης κοινό πολιτειακό υπόβαθρο· και το κυριότερο, ρυθμίσεις που αφορούσαν την εσωτερική πολιτική κατάσταση της μητρόπολης επεκτείνονταν και στα Άβδηρα.

Επιγραφικά δεδομένα μαρτυρούν τη συνέχεια των στενών σχέσεων των δύο πόλεων μέχρι το 2ο αι. π.Χ. Τότε, συγκεκριμένα το 168 ή 166 π.Χ., μία πρεσβεία Τηίων μεσολάβησε στη Ρώμη υπέρ των εδαφικών διεκδικήσεων των Αβδηριτών έναντι του βασιλιά της Θράκης.¹⁰

3. Ιστορική ανασκόπηση

Μετά την ατυχή έκβαση της Ιωνικής επανάστασης, το τέλος της περσικής κυριαρχίας για την Τέω, όπως και για όλη την Ιωνία, ήρθε σχεδόν 20 χρόνια αργότερα με τη [ναυμαχία της Μυκάλης](#) (479 π.Χ.). Από τότε η πόλη προσχώρησε στην Α΄ Αθηναϊκή Συμμαχία, καταβάλλοντας ετήσιο φόρο 6 ταλάντων, ένδειξη της ακμάζουσας οικονομίας της την εποχή εκείνη. Στα τελευταία 8 χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου (412-404 π.Χ.) Σπαρτιάτες και Αθηναίοι διεκδικούσαν σθεναρά την κατοχή της Τέω. Το 407 ή το 406 π.Χ. πολιορκήθηκε με επιτυχία από τους Σπαρτιάτες με αρχηγό το Λύσανδρο ή τον Καλλικρατίδα και παρέμεινε υπό το σπαρτιατικό έλεγχο μέχρι το 394 π.Χ., όταν απελευθερώθηκε από τον Αθηναίο στρατηγό Κόνωνα. Η απελευθέρωση από τη σπαρτιατική κυριαρχία ήταν μικρής χρονικής διάρκειας και το 386 π.Χ., με την [Ανταλκίδειο ειρήνη](#), η Τέως πέρασε μαζί με όλες τις μικρασιατικές ιωνικές πόλεις υπό τον έλεγχο των Περσών. Παρά την έλλειψη συγκεκριμένων ιστορικών μαρτυριών, από την περσική κατοχή πρέπει να απελευθερώθηκε, όπως όλη η Ιωνία, μετά τη νίκη του Αλεξάνδρου στο [Γρανικό ποταμό](#) (334 π.Χ.).

Ο Στράβων¹¹ μάλιστα παραδίδει ότι στην Τέω ιδρύθηκε ένα ιερό προς τιμή του Μακεδόνα βασιλιά, όπου διεξάγονταν και γιορτές, τα Αλεξάνδρεια. Ο θάνατος του Αλεξάνδρου (323 π.Χ.) σηματοδότησε μια νέα εποχή ταραχών για την ανατολική Μεσόγειο. Με την κατάτμηση του βασιλείου του, η Τέως γνώρισε διαδοχικά την κυριαρχία των Αντιγονιδών, των Σελευκιδών και των Πτολεμαίων.

Το 319 π.Χ. καταλήφθηκε από τον [Αντίγονο το Μονόφθαλμο](#), αλλά το 302 π.Χ. την κέρδισε ο στρατηγός του Λυσιμάχου Πρεπέλαος. Η αλλαγή των προσώπων στην εξουσία γλίτωσε την Τέω από ένα συνοικισμό με τη Λέβεδο, τον οποίο

Τέως (Αρχαιότητα)

προσπάθησε να πραγματοποιήσει ανάμεσα στο 306 και το 302 π.Χ. ο Αντίγονος, αφού ο [Λυσίμαχος](#) είχε διαφορετικά σχέδια και ανάγκασε τους κατοίκους της Λεβέδου να μετοικήσουν μαζί με τους Εφεσίους και τους Κολοφωνίους στη δική του νέα Εφεσο-Αρσινόεια. Ο θάνατος του Λυσιμάχου, το 281 π.Χ. στο Κουροπέδιο (Λυδία), σήμανε αλλαγή στρατοπέδου και υποταγή της Τέω στο βασίλειο των Σελευκιδών.

Για τον υπόλοιπο 3ο αι. π.Χ. οι [Σελευκίδες](#) και οι [Ατταλίδες](#) δεν έπαυσαν να τη διεκδικούν, καθένας για λογαριασμό του. Τη δεκαετία του 220 π.Χ. τον έλεγχο της περιοχής ανέλαβε ο Ατταλος Α΄ και τον διατήρησε, με μια μικρή διακοπή, μέχρι το 205/204 π.Χ. Στο διάστημα αυτό ο Αχαιός, ο σφετεριστής της εξουσίας του Αντιόχου Γ΄ του Μεγάλου, κατέλαβε την Τέω για 4 χρόνια (222-218 π.Χ.).

Το 205/204 π.Χ. η πόλη ξαναπέρασε στη σφαίρα επιρροής των Σελευκιδών και οι Τήιοι προσπάθησαν με επιτυχία να εξασφαλίσουν ασυλία για την πόλη και την επικράτειά της (πόλις και χώρα), με την αιτιολογία ότι ήταν ένα από τα σημαντικότερα κέντρα της διονυσιακής λατρείας.

Το 190 π.Χ. οι ενωμένοι στόλοι των Ρωμαίων και των Ροδίων καταναυμάχησαν το στόλο του [Αντιόχου Γ΄](#) με αρχηγό τον Αννίβα στον κόλπο της Τέω. Η πόλη, που στεκόταν στο πλευρό του Αντιόχου, αναγκάστηκε να παραδοθεί στους Ρωμαίους για να γλιτώσει τη λεηλασία. Με την [ειρήνη της Απάμειας](#) (188 π.Χ.), που επαναπροσδιόρισε τις σφαίρες επιρροής στη Μικρά Ασία, η Πέργαμος ξανακέρδισε τον έλεγχο της περιοχής. Τεκμήριο της ατταλδικής κυριαρχίας στην Τέω είναι η λατρεία του Ευμένη Β΄ και της οικογένειάς του που μαρτυρείται επιγραφικά γύρω στα μέσα του 2ου αι. π.Χ.¹² Η περίοδος αυτή έληξε με το θάνατο του Αττάλου Γ΄ και την κληροδότηση του [βασιλείου της Περγάμου](#) στη Ρώμη, το 133 π.Χ. Με την ίδρυση της ρωμαϊκής [Επαρχίας της Ασίας](#) η σημασία της Τέω μειώθηκε, με αποτέλεσμα οι πληροφορίες μας να είναι ελάχιστες. Από τα νομίσματα φαίνεται ότι ο Αύγουστος συνέβαλε στην ανοικοδόμηση της πόλης, η οποία καταστράφηκε μετά το σεισμό του 47/6 π.Χ.¹³

4. Οικονομία

Οι κάτοικοι της Τέω εκμεταλλεύτηκαν την εξαιρετη γεωγραφική θέση της πόλης τους, ανάμεσα σε δύο λιμάνια, και ανέπτυξαν πολύ νωρίς τις εμπορικές τους δραστηριότητες στη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου. Τον 6ο αι. π.Χ. η Τέως ήταν μια υπολογίσιμη οικονομική δύναμη και συνιδρυτής μαζί με άλλες πόλεις του ελληνικού εμπορικού σταθμού στη Ναύκρατι.

Αδιάψευστο μάρτυρα της ισχυρής οικονομίας αποτελεί η ανθηρή νομισματοκοπία της, η αρχή της οποίας τοποθετείται στον ύστερο 6ο αι. π.Χ. Τον 4ο αι. π.Χ. υπήρχαν 400 εύποροι Τήιοι (*εμπορούντες*) και, σύμφωνα με μία άποψη, ο συνολικός αριθμός των κατοίκων θα έφτανε τουλάχιστον τις 2.000 με 3.000.¹⁴

Στις πλουτοπαραγωγικές πηγές της πόλης ανήκε εκτός από το θαλάσσιο εμπόριο και η κτηνοτροφία· βοοειδή, αιγοπρόβατα και χοιρίδια αναφέρονται στα επιγραφικά κείμενα. Παράλληλα, ιδιαίτερα αναπτυγμένες ήταν και οι βιοτεχνικές δραστηριότητες των κατοίκων με προεξάρχουσα την υφαντουργία. Από το τέλος του 4ου αι. π.Χ. κατασκευάζονταν *χλάνδια* και *αμπέχονα* από μαλλί που εισήγαν από τη Μίλητο, η οποία φημιζόταν στην Αρχαιότητα για την εξαιρετη ποιότητα των υφασμάτων της. Δεύτερη σε σπουδαιότητα μετά την υφαντουργία ήταν η κεραμική. Ήδη την εποχή του Αλκαίου, στον ύστερο 7ο αι. π.Χ., τα τηιακά αγγεία πόσης ήταν φημισμένα. Στα εξαγωγίμα προϊόντα της Τέω εκτός από την ξυλεία περιλαμβανόταν και ένας ντόπιος ασβεστόλιθος, που εξορυσσόταν σε ένα λόφο πίσω από το σημερινό δρόμο Seferihisar-Sığacik.

Κατά τη Ρωμαϊκή περίοδο η πόλη παρήκμασε σχετικά αδυνατώντας, όπως και η υπόλοιπη Ιωνία, να συναγωνιστεί τη συνεχώς αυξανόμενη δύναμη και επιρροή της γειτονικής Σμύρνης.

5. Κοινωνία – Θεσμοί – Πολιτειακή οργάνωση

Τέως (Αρχαιότητα)

Σημαντικές πληροφορίες για την πολιτειακή οργάνωση της Τέως παρέχουν τα επιγραφικά κείμενα που έχουν σωθεί σε μεγάλο αριθμό. Τον 5ο αι. π.Χ., μετά την απελευθέρωση από την περσική κατοχή, η πόλη είχε δημοκρατικό πολίτευμα, το οποίο προσπάθησε να διασφαλίσει με ρυθμίσεις που σώζονται σε δύο επιγραφές.¹⁵ Τα μέτρα αυτά είχαν σκοπό να αποτρέψουν καταστάσεις και ενέργειες, όπως: «επανάσταση και στάση, εξορία, δήμευση περιουσίας, σύλληψη και θανατική εκτέλεση, εάν οι ποινές αυτές δεν ήταν σύννομες και εάν δεν είχαν αποφασιστεί από το αρμόδιο συλλογικό όργανο της πόλης».¹⁶ Ακόμη για τη διαφύλαξη του πολιτεύματος και την αποφυγή εσωτερικών αναταραχών αποτρεπόταν η εγκατάσταση αισυμνήτη.

Ο δήμος και η βουλή είχαν την ανώτατη εξουσία. Ανώτατος και επώνυμος άρχοντας από τον 4ο μέχρι το τέλος του 1ου αι. π.Χ. ήταν ο πρύτανης. Πριν από την εποχή αυτή την ανώτατη εκτελεστική εξουσία ασκούσαν οι τιμούχοι, ενώ στη Ρωμαϊκή περίοδο επώνυμος άρχων ήταν ο στρατηγός. Ο πληθυσμός χωριζόταν σε φυλές, από τις οποίες γνωστή είναι μόνο η των Γελεόντων, μια παλιά ιωνική φυλή. Επιπλέον, υπήρχε και ο διαχωρισμός των πολιτών σε *συμμορίες*, που μπορούν να παραλληλιστούν με τα αττικά γένη. Τα οικονομικά της πόλης ελέγχονταν από τους ταμίες, τους οικονομικούς άρχοντες. Τα έσοδά της προέρχονταν από τους φόρους, τα τέλη και τις προεισφορές, ενώ ιδιαίτερα αναπτυγμένο ήταν το σύστημα των λειτουργιών.

6. Θρησκευτική ζωή

Προστάτης θεός της Τέως ήταν ο Διόνυσος, που λατρευόταν ως ιδρυτής της πόλης με το ασυνήθιστο επίθετο Σητανείος. Σε αυτόν ήταν αφιερωμένος ο κύριος *ναός* της Τέως, έργο του αρχιτέκτονα *Ερμογένη*. Άλλα τεκμήρια της ιδιαίτερης θέσης που κατείχε ο Διόνυσος στη θρησκευτική ζωή της πόλης αντλούνται από τα νομισματικά και τα επιγραφικά δεδομένα. Συγκεκριμένα, στην εικονογραφία των νομισμάτων υπερτερούν τα σύμβολα του θεού με προεξάρχοντα το γρύπα, που κοσμεί την πρόσθια όψη τους. Η λατρεία του περιλάμβανε και την τέλεση δύο σημαντικών θρησκευτικών εορτών: των Ανθεστηρίων και των Διονυσίων, που τελούνταν κάθε χρόνο προς τιμή του. Στο τέλος μάλιστα του 3ου αι. π.Χ. αναγνωρίστηκε η ασυλία της πόλης και της περιοχής της ως ιερού κέντρου, αφιερωμένου στο Διόνυσο.

Η εξέχουσα θέση που είχε η *διονυσιακή λατρεία* στην Τέως ήταν ο λόγος που το σωματείο των διονυσιακών καλλιτεχνών της Μικράς Ασίας, *οι περί τον Διόνυσον τεχνίται*, την επέλεξε για έδρα του. Το σωματείο αυτό το αποτελούσαν ηθοποιοί, τραγουδιστές, μουσικοί και ποιητές που έδιναν παραστάσεις σε όλη τη δυτική Μικρά Ασία. Οι περί τον Διόνυσον τεχνίται απολάμβαναν μεγάλη ανεξαρτησία στην Τέως έχοντας τη δική τους πολιτική οργάνωση με άρχοντες, ιερείς και αγωνοθέτες. Γρήγορα όμως οι σχέσεις των καλλιτεχνών με την πόλη διαταράχθηκαν και γύρω στα μέσα του 2ου αι. π.Χ. την εγκατέλειψαν και εγκαταστάθηκαν στην Έφεσο. Άλλες σημαντικές γιορτές που μαρτυρούνται στην Τέως είναι τα Ηράκλεια και τα Δία, προς τιμή του Ηρακλή και του Δία αντίστοιχα.

7. Τοπογραφία και οικοδομήματα

Η Τέως εκτεινόταν στον ισθμό μιας μικρής χερσονήσου και διέθετε δύο λιμάνια, από ένα σε κάθε πλευρά του. Το βόρειο λιμάνι, ο Γεραΐδαι ή Geraesticus στις αρχαίες πηγές,¹⁷ χρησιμοποιείται και σήμερα από τους κατοίκους του χωριού Siğacik, σε αντίθεση με το νότιο, που έχει προσχωθεί. Και στα δύο διατηρούνται ίχνη των αρχαίων μόλων κάτω από τη στάθμη της θάλασσας.

Η ίδια η πόλη δεν έχει διερευνηθεί ανασκαφικά σε όλη της την έκταση, με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η ανασύσταση της πολεοδομικής της ανάπτυξης. Η ακρόπολη υψωνόταν στο μέσο του ισθμού, σε απόσταση 1,5 χλμ. και από τα δύο λιμάνια. Εκεί πρόσφατες έρευνες αποκάλυψαν τα θεμέλια ενός επιμήκους οικοδομήματος διαστάσεων 38,46 x 7,30 μ., που μπορεί να συγκριθεί με το ναό της Ήρας του 8ου αι. π.Χ. στη Σάμο.

Από το αρχαϊκό πολυγωνικό τείχος της Τέως σώζονται ελάχιστα μόνο τμήματα στη δυτική πλευρά της ακρόπολης. Το ίδιο κακή είναι και η διατήρηση του κλασικού ή πρώιμου ελληνιστικού τείχους, χτισμένου με ισόδομη τοιχοποιία από ντόπιο ασβεστόλιθο. Στην κάτοψη ακολουθούσε το ορθογώνιο σχήμα με ευθύγραμμα τείχη που τέμνονταν σε ορθές γωνίες.

Τέως (Αρχαιότητα)

Περιέκλειε μία έκταση 0,5 τ. χλμ. ανάμεσα στην ακρόπολη και το νότιο λιμάνι, που αποτελούσε το κύριο τμήμα της αρχαίας πόλης.¹⁸

Τα ελάχιστα κατάλοιπα του ναού του Διονύσου, του σημαντικότερου δημόσιου οικοδομήματος της Τέως, βρίσκονται στην εσωτερική πλευρά του δυτικού τείχους. Πρόκειται για έναν από τους πιο γνωστούς ναούς του αρχιτέκτονα Ερμογένη και ο ναός του Διονύσου θεωρείται ότι αποτελεί πρόιμο έργο του.¹⁹ Ήταν περίπτερος ναός ιωνικού ρυθμού, με 6 κίονες στις στενές και 11 στις μακριές πλευρές. Χτίστηκε με βάση ένα πολύπλοκο σύστημα αναλογιών που επινόησε ο Ερμογένης και ανήκει στην κατηγορία των **εϋστυλων** ναών. Σήμερα, έχουν αναστηλωθεί μερικοί κίονες, ενώ τμήματα της ανάγλυφης ζωφόρου και ενός ακρωτηρίου βρίσκονται στο Μουσείο της Σμύρνης.

Τα ερείπια του θεάτρου, μιας κατασκευής του 2ου αι. π.Χ., βρίσκονται νότια της ακρόπολης. Από το **κούλο** δε σώζεται σχεδόν τίποτε, σε αντίθεση με τη **σκηνή** που ανοικοδομήθηκε τη Ρωμαϊκή περίοδο και διατηρείται σε σημαντικό βαθμό.

Νοτιοανατολικά του θεάτρου βρίσκεται το ωδείο των Ρωμαϊκών χρόνων, ένα στεγασμένο κτήριο με 11 σειρές καθισμάτων, που σώζεται σε καλή κατάσταση. Δυτικά του ωδείου αποκαλύφθηκαν μερικές ιδιωτικές κατοικίες και τμήματα ενός αρχαίου δρόμου. Το γυμνάσιο της πόλης ταυτίστηκε, βάσει μιας επιγραφής, με τα ελάχιστα κατάλοιπα ενός μεγάλου οικοδομήματος στα βορειοανατολικά της ακρόπολης. Τέλος, πρόσφατες έρευνες έφεραν στο φως τα ερείπια ενός μικρού ναού Ελληνιστικών χρόνων στην Αγορά κοντά στο λιμάνι.

1. Κατά το Στέφανο Βυζάντιο, *Εθνικά* 619,15-620,3: «**Ε** κλήθη δὲ ἀπὸ τῆς **Α**θάμαντος θυγατρὸς **Α**ρᾶς. Σκοπομένου γὰρ τοῦ **Α**θάμαντος ἔνθα ἰδρῦσει τὸν λαόν, ἀθύρουσα οἷα δὴ παῖς ἐκ λίθων οἷκιαν δαιμαμένη ἔλεγεν ἕως οὗ **χ**ῶρον ἔσκόπει, **τ**έως ἔγὼ πόλιν σοι ἐδαιμάμην. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ πόλις οὕτως ὠνομάσθη».

2. Για τις πηγές βλ. *RE* 5 (1934), στήλες 543-544, βλ. λ. "Teos" (W. Ruge).

3. Πανσ. 7.3.10.

4. Ηρ. I.170.

5. Αρκετά χρόνια νωρίτερα, την εποχή του Ψαμμητίχου Β' (αρχές 6ου αι. π.Χ.) ένας Τήιος στρατιώτης, ο Ελεσίβιος, χάραξε το όνομά του στον αριστερό μηρό του κολοσσαίου αγάλματος του Ραμσή Β', στο Abu Sibel της Νουβίας. Lang, G., *Klassische antike Stätten Anatoliens II* (Norderstedt 2003), σελ. 544.

6. Στράβ. 14.644.

7. Στράβ. 14.644.

8. Chryssanthaki, K., *L'histoire monétaire d'Abdère du Vie avant J.-C. au IIe siècle après J.-C.* (ιδ. διατριβή, Paris 2000).

9. Loukopoulou, L. – Parissaki, M.-G., "Teos and Abdera: The Epigraphic Evidence", στο Moustaka, A. – Skarlatidou, E. – Tzannes, M.C. – Ersoy, Y., *Klazomenai, Teos and Abdera: Metropolis and Colony* (Thessaloniki 2004), σελ. 306.

10. Herrmann, P., "Zum Beschluss von Abdera und Teos Syll. 656", *ZPE* 7 (1971), σελ. 72-77.

11. Στράβ. 14.644.

12. *RE* 5 (1934), στήλη 551, βλ. λ. "Teos" (W. Ruge).

Τέως (Αρχαιότητα)

13. Πρβλ. "Σεβαστός Κτίστης", στο: *RPC I*, 2511-2512.
14. Gauthier, P., "Quorum et participation civique dans les democracies grecques", *Cahiers du Centre Gustave-Glotz* 1 (1990), σελ. 86.
15. Οι επιγραφές αυτές είναι γνωστές ως Teiorum dirae.
16. Βεληγιάννη-Τερζή, Χ., «Τέως και Άβδηρα», στο Τριαντάφυλλος, Δ. – Τερζοπούλου, Δ. (επιμ.), *Αρχαία Θράκη, 2ο Διεθνές Συμπόσιο Θρακικών Σπουδών Κομοτηνή 20-27 Σεπτεμβρίου 1992* (Κομοτηνή 1997), σελ. 697.
17. Στράβ. 14.644· Λιβ. 37.27.9.
18. Για την οχύρωση της πόλης βλ. McNicoll, A.W., *Hellenistic Fortifications from the Aegean to the Euphrates* (Oxford 1997), σελ. 157-160.
19. Ο ναός βρισκόταν στο εσωτερικό τεμένους τραπεζιόσχημης κάτοψης, το οποίο οριζόταν από στοές, δωρικού ρυθμού στη βόρεια και νότια πλευρά και ιωνικού στην ανατολική και δυτική. Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι ο ναός επισκευάστηκε στους Ρωμαϊκούς χρόνους (1ος και 2ος αι. μ.Χ.), πιθανόν λόγω των ζημιών που υπέστη από σεισμούς, βλ. Uz, D.M., "The temple of Dionysos at Teos", στο Hoepfner, W. – Schwandner, E.L. (επιμ.), *Hermogenes und die hochhellenistische Architektur. Internationales Kolloquium in Berlin vom 28. bis 29. Juli 1988 im Rahmen des 13. Internationalen Kongresses für Klassische Archäologie* (Mainz 1990), σελ. 51-61.

Bibliography :

	Lang G.J. , <i>Klassische Antike Stätten Anatoliens. Band 2: Larissa-Zeleia</i> , Norderstedt 2003
	Magie D. , <i>Roman Rule in Asia Minor. To the End of the Third Century after Christ, I-II</i> , Princeton – New Jersey 1950
	Bean G.E. , <i>Aegean Turkey An Archaeological Guide</i> , London 1966
	Akurgal E. , <i>Ancient Civilizations and Ruins of Turkey From Prehistoric Times until the end of the Roman Empire</i> , 8, Istanbul 1993
	Balcer J.M. , "The early silver coinage of Teos", <i>SNR</i> , 47, 1968, 68-76
	Βεληγιάννη-Τερζή Χ. , "Τέως και Άβδηρα", Τριαντάφυλλος, Δ., Τερζοπούλου, Δ. (επιμ.), <i>Αρχαία Θράκη, 2ο Διεθνές Συμπόσιο Θρακικών Σπουδών, Κομοτηνή 20-27 Σεπτεμβρίου 1992</i> , Κομοτηνή 1997, 691-703
	Béquignon Y., Laumonier A. , "Fouilles de Téos (1924)", <i>BCH</i> , 49, 1925, 281-321, 482-483
	Boysal Y., Özgün B. , "Teos kazisi 1962 kısa raporu [Short report on the 1962 Teos excavations]", <i>TürkArkDerg</i> , 12.1, 1962, 12-13
	Boysal Y. , "1962 senesi Teos kazilari hakkında kısa raporu [Short report on the 1962 Teos excavations]", <i>TürkArkDerg</i> , 12.2, 1963, 5-7
	Boysal Y. , "Teos kazisi 1965 yili kısa raporu [Short report on the 1965 Teos excavations]", <i>TürkArkDerg</i> , 14.1, 1965, 231-233
	Chryssanthaki K. , <i>L'histoire monétaire d'Abdère du Vie avant J.-C. au IIe siècle après J.-C. (αδ. διδ. διατρ.)</i> , Paris 2000

Τέως (Αρχαιότητα)

	Davesne A. , "Le temple de Dionysos à Téos. Numismatique et archéologie", <i>RN</i> , 29, 1987, 15
	Merkelbach R., Dunst G. , "Zu dem neuen epigraphischen Dokument aus Teos", <i>ZPE</i> , 3, 1968, 170-173
	Engelmann H. , "Eine Inschrift aus Teos", <i>ZPE</i> , 20, 1976, 24
	Engelmann H. , "Zu einer Inschrift aus Teos", <i>ZPE</i> , 20, 1976, 156
	Errington R.M. , "Rom, Antiochos der Grosse und die Asylie von Teos", <i>ZPE</i> , 39, 1980, 279-284
	Fant J. C. , "Poikiloi lithoi. The anomalous economics of the Roman imperial marble quarry at Teos", <i>The Greek renaissance in the Roman empire. Papers from the Tenth British Museum Classical Colloquium, London 1986</i> , London 1989, 206-218
	Giovannini A. , "Téos, Antiochos III et Attale Ier", <i>MusHelv</i> , 40, 1983, 178-184
	Gluskina L. M. , "Asilija Teosa i Del'fy [Die Asylie von Teos und Delphi]", <i>Problemy antičnoj kul'tury</i> , Moskva 1986, 346-353
	Graham A.J. , "'Adopted Teians'. A Passage in the New Inscription of Public Imprecations from Teos", <i>JHS</i> , 111, 1991, 176-178
	Graham A.J. , "Abdera and Teos", <i>JHS</i> , 112, 1992, 44-73
	Hahland W. , "Der Fries des Dionysostempels in Teos", <i>ÖJh</i> , 38, 1950, 66-109
	Rubinstein L. , "Teos", Hansen, M.H., Nielsen, T.H. , <i>An Inventory of Archaic and Classical Poleis</i> , Oxford 2004, 1101-1102
	Herrmann P. , "Zum Beschluss von Abdera aus Teos Syll. 656", <i>ZPE</i> , 7, 1971, 72-77
	Herrmann P. , "Teos und Abdera im 5. Jahrhundert v.Chr. Ein neues Fragment der Teiorum dirae", <i>Chiron</i> , 11, 1981, 1-30
	Herrmann P. , "Eine berühmte Familie in Teos", Ilik, C. (ed.), <i>Studien zur Religion und Kultur Kleinasiens und des ägäischen Bereiches. Festschrift für Baki Ögün zum 75. Geburtstag</i> , Bonn 2000, Asia Minor Studien 39, 87-97
	Holleaux M. , "Etudes d'histoire hellénistique. Remarques sur les décrets des villes de Crète relatifs à l' ασυλία de Téos", <i>Klio</i> , 13, 1913, 137-159
	Hurter S. , "Teos over Tanagra", <i>Florilegium numismaticum. Studia in honorem U. Westermark edita</i> , Stockholm 1992 1992, 171-173
	Huxley G.L. , "Teos in Pindar", <i>Studies peresented to St. Dow on his 80th birthday</i> , Durham 1984, 149-152
	Kinns P. , <i>Studies in the coinage of Ionia: Erythrae, Teos, Lebedus, Colophon, c.400-30 B.C.</i> , Cambridge 1980
	Klaffenbach G. , "Zu König Antigonos' Schreiben an die Teier", <i>Philologus</i> , 97, 1948, 179-180
	Lewis D. , "On the New Text of Teos", <i>ZPE</i> , 47, 1972, 71-72

Τέως (Αρχαιότητα)

	Loukopoulou L., Parissaki M. G. , "Teos and Abdera: The Epigraphic Evidence", Moustaka, A., Skarlatidou, E., Tzannes, M.C., Ersoy, Y., <i>Klazomenai, Teos and Abdera: Metropolis and Colony</i> , Thessaloniki 2004, 305-310
	MacDonald D. , "A Teos-Abdera overstrike", <i>SchwMbl</i> , 44, 1994, 37-40
	Marek C. , "Teos und Abdera nach dem dritten makedonischen Krieg. Eine neue Ehreninschrift für den Demos von Teos", <i>Tyche</i> , 12, 1997, 169-177
	Mattingly H.B. , "A new light on the early silver coinage of Teos", <i>SNR</i> , 73, 1994, 5-11
	McCabe, D.F., Plunkett, M.A (eds.) , <i>Teos inscriptions: texts and list</i> , Princeton 1985
	Milner N.P., McNicoll A.W. , <i>Hellenistic Fortifications from the Aegean to the Euphrates</i> , Oxford 1997, Oxford Monographs on Classical Archaeology
	Merkelbach R. , "Epigramm aus Teos", <i>ZPE</i> , 8, 1971, 104
	Merkelbach R. , "Epigramm aus Teos Corrigenda", <i>ZPE</i> , 9, 1972, 185
	Merkelbach R. , "Zu dem neuen Text aus Teos", <i>ZPE</i> , 46, 1982, 212-213
	Merkelbach R. , "Der Überfall der Piraten auf Teos", <i>EpigrAnat</i> , 32, 2000, 101-114
	Olçay N. , "Two Greek Coin Hoards from Western Anatolia", <i>Istanbul ArchMüzYilligi</i> , 13-14, 1966, 157-158
	Oliver J.H. , "Notes on the Inscriptions at Teos in Honor of Antiochus III", <i>GRBS</i> , 9, 1968, 321-322
	Özgül B. , "Teos kazilari 1963 [1963 Teos excavations]", <i>TürkArkDerg</i> , 13.1, 1964, 115-122
	Piejko F. , "Ptolemies in a List of Deified Seleucids from Teos", <i>ZPE</i> , 49, 1982, 129-131
	Piejko F. , "The Athamanian recognition of the asylia of Teos", <i>Epigraphica</i> , 50, 1988, 41-46
	Piejko F. , "Antiochus III and Teos reconsidered", <i>Bulleten</i> , 55, 1991, 13-69
	Robert L., Robert J. , "Une inscription grecque de Téos en Ionie. L'union de Téos et de Kyribissos", <i>JSav</i> , 1976, 153
	Rogers J. D. , "The meaning of πύργος in two Teian inscriptions", <i>AJA</i> , 2, 1905, 422-426
	Şahin S. , "Ein neues Dekret der Symmoria zu Ehren ihrer Prostatai in Teos", <i>EpigrAnat</i> , 5, 1985, 13-17
	Şahin S. , "Eine revidierte Mauerbauinschrift aus Teos", <i>EpigrAnat</i> , 5, 1985, 17-18
	Şahin S. , "Piratenüberfall auf Teos. Volksbeschluss über die Finanzierung der Erpressungsgelder", <i>EpigrAnat</i> , 23, 1994, 1-36
	Scheffler C. , <i>De rebus Teiorum (ad. did. διατριβή)</i> , Lipsiae 1882
	Schwahn W. , "Zu Hekatäos von Teos", <i>RhM</i> , 77, 1928, 153-159
	Sokolowski F. , "Divine Honors for Antiochos and Laodike at Teos and Iasos", <i>GRBS</i> , 13, 1972, 171-176

Τέως (Αρχαιότητα)

	Sokolowski F., "On the Decree of Teos concerning the Appointment of the φρούραρχος for Kyrbissos", <i>ZPE</i> , 38, 1980, 103-106
	Uz D. M., "The temple of Dionysos at Teos", Hoepfner, W., Schwandner, E.L., <i>Hermogenes und die hochhellenistische Architektur. Internationales Kolloquium in Berlin vom 28. bis 29. Juli 1988 im Rahmen des 13. Internationalen Kongresses für Klassische Archäologie</i> , Mainz 1990, 51-61
	"Teos", Burnett, A. et al. (eds.), <i>Roman Provincial Coinage I</i> , Paris, London 1992, 424-425

Webliography :

	Dionysostempel inTeos http://www.phil.uni-erlangen.de/~p1altar/photo_html/bauplastik/fries/teos/ebene4.html
	Siğaçık / Teos http://media.yen.gr/atlas/thesi.asp?idthesis=376
	The Archaeological Investigations at Teos http://www.tacdam.metu.edu.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=18&Itemid=58

Glossary :

	εύστυλος ναός, ο Ο ναός, οι κίονες του οποίου τοποθετούνται έτσι ώστε το μετακίνιο να είναι ίσο με 2 1/2 κάτω διαμέτρους του κίονα.
	κοίλο, το (cavea) Το ομόκεντρο, συνήθως ημικυκλικό, πρανές του αρχαίου θεάτρου, όπου κάθονται οι θεατές.
	σκηνή, η (scaena) Αρχικά το μέρος όπου έπαιζαν οι ηθοποιοί. Αργότερα αποτέλεσε το μόνιμο κτίσμα που έκλεινε τη μία πλευρά του θεάτρου και διέθετε βοηθητικούς χώρους για την προετοιμασία των ηθοποιών και τη φύλαξη των μηχανημάτων.

Chronological Table

11ος-10ος αι. π.Χ.: Ίδρυση της Τέω

6ος αι. π.Χ.: Η πόλη υπό λυδικό έλεγχο

546 π.Χ.: Περσική κυριαρχία. Οι Τήιοι εγκαταλείπουν την πατρίδα τους και ιδρύουν τα Αβδηρα (545-540 π.Χ.).

499-494 π.Χ.: Συμμετοχή της Τέω στην Ιωνική επανάσταση

479 π.Χ.: Απελευθέρωση από την περσική κυριαρχία. Η πόλη προσχωρεί στην Α' Αθηναϊκή Συμμαχία, όπου παραμένει μέχρι το 412 π.Χ.

407/406-394 π.Χ.: Η πόλη υπό τον έλεγχο των Σπαρτιατών

386 π.Χ.: Ανταλκίδειος ειρήνη. Επανεδραίωση του περσικού ελέγχου στην περιοχή.

334 π.Χ.: Απελευθέρωση της πόλης από τον Αλέξανδρο μετά τη μάχη στο Γρανικό

319-302 π.Χ.: Η Τέως υπό τον έλεγχο του Αντιγόνου του Μονόφθαλμου

302-281 π.Χ.: Τον έλεγχο της πόλης κερδίζει ο Λυσίμαχος

Τέως (Αρχαιότητα)

281 π.Χ.: Θάνατος του Λυσιμάχου στο Κουροπέδιο. Η Τέως περνά υπό τον έλεγχο των Σελευκιδών.

229-205/4 π.Χ.: Οι Ατταλίδες κύριοι της πόλης, με μια μικρή διακοπή στο διάστημα 222-218 π.Χ.

205/4 π.Χ.: Οι Σελευκίδες επανεδραιώνουν την κυριαρχία τους

190 π.Χ.: Παράδοση της πόλης στους Ρωμαίους, μετά την ήττα του στόλου του Αντιόχου από τις ενωμένες ροδιακές και ρωμαϊκές δυνάμεις

188 π.Χ.: Ειρήνη της Απάμειας. Η Πέργαμος ανακτά τον έλεγχο στην περιοχή.

129 π.Χ.: Η Τέως τμήμα της ρωμαϊκής Επαρχίας της Ασίας